

El molí de la Senyora

A poca distància del castell de Camós, nucli de l'antiga parròquia i poble de Sant Cebrià dels Alls, hi queden les restes d'un dels molins més antics de les Gavarres.

Sabem que a les Gavarres s'aprofitava intensament l'energia hidràulica per fer anar molins fariners. S'esmenten ja en els documents medievals que els situen arran dels cursos d'aigua principals, en petites rieres, com les de Pastells, can Cals, Solls o Cantagalls, i fins i tot arran de torrents com el de les Olles (Monells) o el de Salelles (Cruïlles).

Costa saber com eren els molins més primitius. Ho dificulta l'abandonament i la ruïna de la majoria, o bé les reformes per millorar-los practicades en alguns al llarg dels segles. Els més coneguts i visibles avui, com el del mas Amic al Celrà, el d'en Frigola al Daró, els de la riera dels Molins a Calonge, els de la Verneda..., poden ser d'origen antic però es van reformar molt en els segles XVIII i XIX. El petit molí de la Senyora, en canvi, conserva l'aspecte primitiu. L'indret, a més, és d'accés difícil i això va evitar, molt probablement, la reutilització de les seves pedres en una altra construcció.

A la vora de Sant Cebrià dels Alls.

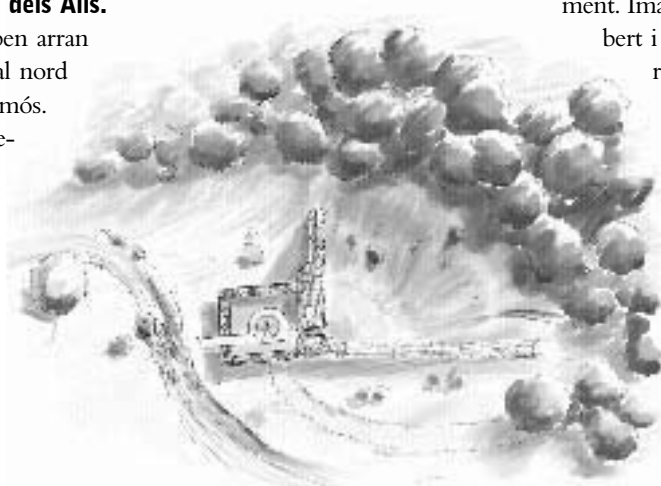
Les restes del molí es troben arran del torrent que baixa cap al nord des de sota el castell de Camós. Són aigües que després es recullen a la riera de Solls i d'aquí passen a la de la Ganga. Queda vuit-cents metres al sud de can Van-

cells i mil dos-cents metres al nord de can Vergeli. Poca aigua pot portar el torrent en aquell indret, però la proximitat a la dotzena de masos de Sant Cebrià dels Alls i el castell (1,5 Km. al NW) devien decidir els seus constructors. Alçar un molí més avall volia dir tenir més cabal d'aigua però també més distància des dels masos.

No sabem exactament a quina senyora deu el nom aquest molí, encara que sense cap dubte era alguna senyora del castell de Camós, residència d'una família de la petita noblesa medieval de cognom Foixà, que després portaria el cognom de Camós i més tard el de Cors de Sord i de Camós. A principi del segle XVII, per exemple, una Paula Cors, vídua, fou mestressa del castell durant una pila d'anys. La darrera senyora que hauria pogut donar nom al molí fou Anna Fonclara de Sord i de Camós, hereva del patrimoni i esposa de Josep de Pouplana, a la mort de la qual (1780) van desaparèixer els cognoms històricament relacionats amb el castell.

Un molí molt primitiu. El sistema del molí el formaven resclosa, rec, bassa, cobert o casa per a les moles i carcavà. Gairebé amb tota seguretat la resclosa era de troncs i fustes. Uns 70 metres aigües amunt, en la roca del torrent, s'observen petits encaixos que devien servir per a aguantar els troncs. D'allí sortia un rec, avui amb prou feines apreciable, que conduïa l'aigua fins a la bassa. Pels costats est i sud, la bassa queda tancada pel pendent de la muntanya, molt pronunciat. Al costat oest, en canvi, es va construir una paret d'obra de prop de catorze metres de llargada i gairebé un metre de gruix. La paret arriba fins la part frontal de la bassa, adossada a la qual quedava el cobert o casa on funcionaven les moles. La bassa s'acabava de tancar pel costat nord amb un altre tram de paret de pedra. El punt més fondo de la bassa és al vèrtex N/W, on la paret arriba fins a 5,8 metres.

Les moles quedaven a l'interior d'una construcció de 20 m², de planta quadrada, de la qual no queda cap element. Imaginem que era un espai cobert i tancat, el teulat del qual es recolzava en la paret de la bassa, a 3,5 metres d'alçada. S'hi accedia pel costat de ponent i podia acollir poca cosa més que les moles, les eines i alguna saca. Sota seu queda el carcavà, tam-

bé de dimensions molt reduïdes si el comparem amb els dels molins més coneguts. És de forma molt irregular, amb 4,75 metres de fondària i 2,10 metres d'ample en el punt on girava el rodet. La volta del carcavà, en la qual s'observa clarament el forat per on passava l'arbre o eix que transmetia a les moles el moviment circular del rodet, es conserva en bon estat i queda a una alçada del sòl que oscil·la entre 1 metre i 1,2 metres. L'aigua entrava de la bassa al carcavà amb força i, després de fer girar el rodet, sortia per una obertura de 0,90 metres d'amplada i saltava de seguida a la riera.

En definitiva, les restes del molí de la Senyora ens descobreixen un sistema molt elemental. Tenen un gran interès precisament pel seu aspecte arcaic i rudimentari. És com un fòssil, una peça de gran valor que ens trasllada a molts segles enrere, un element més dels molts que s'amaguen en els boscos de les Gavarres i que valdria la pena conservar.

Com vaig arribar-hi. Entre les moltes coses que sabem per en Lluís Pla, hi ha també el molí de la Senyora. Me'l va ensenyar una matinada de diumenge de 1993, un cop acabada la festa del Pedró de la Bisbal. Li havia preguntat si sabia on era el molí de la Senyora, que alguns documents antics situaven prop de Sant Cebrià dels Alls. Va respondre'm de la forma habitual: «Ai carai! Quan vulguis hi anirem». Quatre hores després, encara negra nit, ja caminàvem serra Gavatxa amunt acompanyats de la Xula, la seva entremaliada gossa. Vam deixar el camí i, després de fer tres quarts d'hora pel mig del bosc, en Lluís, obrint-se pas amb el podall, em va portar directe al fondal on hi ha el molí. «Quant feia que no veníeu per aquí?», vaig preguntar-li. «L'última vegada... deu fer quaranta anys, després del foc». Quaranta anys i ho havia trobat a la primera! Mentre voltàvem per aquell indret s'anava fent

clar. Ens vam ficar dins el carcavà, vam resseguir les restes del rec, vam buscar la resclosa. Abans de tornar, vam esmorzar tots tres, comptant la Xula, i en Lluís em va fer riure amb alguna de les seves anècdotes. Les restes del molí que aquell dia vaig veure per primer cop són interessants, però el que és de debò sensacional és conèixer algú tan fantàstic com en Lluís de la Deixesa.

Com anar-hi. La millor manera és anar fins a can Vancells, al peu de la serra Gavatxa, i allí agafar el corriol que surt de l'era mateix del mas, davant la façana principal. El corriol baixa, passa per sota una figuera i travessa el torrent. Molt fressat, s'enfila amunt, i a menys d'un quilòmetre, just en un punt dominat per pins on s'acaba la pujada, hi ha una fita de propietat (Nadal / Pouplana) molt antiga i mig enterrada. Aleshores, per l'esquerra cal deixar el camí i baixar avall pel mig del bosc, sempre recte i sense deixar l'esquena d'ase que fa en aquell punt. Baixant unes grans roques, s'arriba al torrent en un punt on aquest gira cap a l'esquerra. El molí queda a tres metres de la seva vora dreta 🐾.